

STORE
NORSKE
LEKSIKON

Ytringsfrihet

I Norge kan man demonstrere for hva man vil, bare ikke innholdet er ulovlig og straffbart, for eksempel rasistiske eller andre hatefulle formål. Man må ha tillatelse fra politiet eller andre myndigheter etter ordensforskriftene til å opptre på offentlig sted.

Ytringsfrihet er den friheten alle mennesker har til å [ytre](#) seg ved å gi uttrykk for det de mener og ønsker å si noe om. Siden slutten av 1700-tallet er den ansett for å være en [menneskerettighet](#), og den har et sterkt vern i både nasjonale og overnasjonale lovverk.

Ytringsfriheten omfatter friheten til å formidle ideer i [ytring](#) eller handling og til å velge å ytre seg eller la være. Dette gjelder også friheten til å motta andres ytringer. **Det siste kalles ofte *informasjonsfrihet*.**

En viss ytringsfrihet er nødvendig for at mennesker skal kunne leve sammen og ligger til grunn for mellommenneskelig kommunikasjon og samhandling.

Vernet av ytringsfriheten er særlig begrunnet i tre hensyn:

1. Den er nødvendig for menneskets søken etter [sannhet](#) – kun ved fri meningsutveksling kan vi komme nærmere sannheten.
2. Den ligger som grunnlag for vår *personlige* [autonomi](#) og [frihet](#) – vi har frihet til å dele våre tanker og ta imot andres, og i kraft av denne friheten utvikles vi som mennesker.
3. Den er en forutsetning for [demokrati](#) – uten frie ytringer, ingen fri informasjon, ingen fri meningsdannelse og intet reelt grunnlag for demokrati, verken gjennom individers informerte stemmeavgivelse eller mulighet for deltakelse i samfunnsdebatten.

[Idéhistorisk](#) kan ytringsfriheten spores tilbake til [antikken](#). Men det er [opplysningstiden](#) og dens fokus på individenes samfunnsmessige betydning som er forblitt det sentrale grunnlag for vår forståelse av denne friheten.

Ytringsfriheten er rettslig beskyttet i en rekke internasjonale menneskerettsinstrumenter og i mange lands [grunnlover](#). I Norge er ytringsfriheten beskyttet av [Grunnlovens](#) paragraf 100. Norge har også [ratifisert](#) flere [traktater](#) som omhandler ytringsfrihet. Den praktisk viktigste er [Den europeiske menneskerettskonvensjonen](#), EMK.

Ytringsfriheten er ikke absolutt. Det finnes flere lovfestede begrensninger i ytringsfriheten, som forbud mot å fremsette [trusler](#), [ærekrenkelses](#), [privatlivskrenkelses](#), [trakassering](#) og grovt [pornografiske](#), [diskriminerende](#) og [hatefulle utsagn](#).

[Sensur](#) – det å stanse en ytring før den fremsettes – er derimot som hovedregel ikke tillatt, med mindre det er nødvendig for å beskytte barn og unge mot skadelig påvirkning fra levende bilder. Reaksjoner mot ulovlige ytringer kan først brukes etter de er fremsatt.

I praksis har oppfatninger om hva som er riktig å si vel så stor betydning for den faktiske ytringsfrihet, som rettslige: Antagelig holdes langt flere ytringer tilbake i frykt for latterliggjøring, marginalisering eller utfrysing, enn for straff.